

შემსრულებელთა, ფონოგრამების მწარმოებელთა და
სამაუწყებლო ორგანიზაციათა უფლებების დაცვის შესახებ
რომის კონვენციის (1961წ.)

მოკლე მიმოხილვა

კონვენცია უზრუნველყოფს შემსრულებელთა შესრულებების, ფონოგრამების მწარმოებელთა ფონოგრამებისა და სამაუწყებლო ორგანიზაციათა გადაცემების დაცვას.

1) შემსრულებლები (მსახიობები, მომღერლები, მუსიკოსები, მოცეკვავეები და სხვა პირები, რომლებიც ლიტერატურულ ან ხელოვნების ნაწარმოებებს ასრულებენ) დაცულნი არიან იმ ქმედებებისაგან, რომლებზეც თანხმობა არ მიუციათ. ასეთი ქმედებებია: ცოცხალი შესრულების ეთერში გადაცემა და საჯარო გაცნობა, ცოცხალი შესრულების ჩაწერა, ასეთი ჩანაწერის რეპროდუცირება, თუ თავდაპირველი ჩაწერა მათი თანხმობის გარეშე განხორციელდა ან რეპროდუცირება ხდება არა იმ მიზნით, რომელსაც თანხმობა ითვალისწინებდა.

2) ფონოგრამების მწარმოებლები სარგებლობენ მათი ფონოგრამების პირდაპირ ან ირიბ რეპროდუცირებაზე ნებართვის მიცემის ან მისი აკრძალვის უფლებით. რომის კონვენციის თანახმად, ფონოგრამაში იგულისხმება მხოლოდ და მხოლოდ შესრულების ბგერების ან სხვა ბგერების ხმოვანი ჩანაწერი. როდესაც ფონოგრამის კომერციული მიზნით გამოქვეყნება მეორად გამოყენებას იწვევს (მაგალითად, ეთერში გადაცემას ან ნებისმიერი ფორმით საჯაროდ ხელმისაწვდომად გახდომას), მოსარგებლის მიერ შემსრულებლების ან ფონოგრამების მწარმოებლებისათვის ან ორივესათვის ერთიანი სამართლიანი ანაზღაურება უნდა იქნეს გადახდილი. აღსანიშნავია, რომ ხელშეკრულების მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ არ გამოიყენონ ეს წესი, ან შეზღუდონ მისი გამოყენების ფარგლები.

3) სამაუწყებლო ორგანიზაციები სარგებლობენ გარკვეულ ქმედებებზე ნებართვის მიცემის ან აკრძალვის უფლებით. კერძოდ, ეს ქმედებებია: მათი მაუწყებლობების ხელახალი გადაცემა, მათი მაუწყებლობის ჩაწერა, ასეთი ჩანაწერის რეპროდუცირება, მათი სატელევიზიო მაუწყებლობების საჯარო გადაცემა, თუ ასეთი

გადაცემა ხორციელდება საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებზე, დასწრებისათვის საფასურის გადახდევინებით.

რომის კონვენციით, ეროვნულ კანონმდებლობებში დასაშვებია ზემოაღნიშნული უფლებებიდან გამონაკლისების გათვალისწინება, როდესაც საქმე ეხება პირად გამოყენებას, მოკლე ნაწყვეტების გამოყენებას მიმდინარე მოვლენების რეპორტაჟიდან, სამაუწყებლო ორგანიზაციის მიერ მოკლევადიან ჩაწერას საკუთარი საშუალებებით და საკუთარი მაუწყებლობებისათვის, მხოლოდ და მხოლოდ სასწავლო ან სამეცნიერო კვლევითი მიზნებით გამოყენებას და სხვა შემთხვევებს, გარდა იძულებითი ლიცენზირებისა, რაც შეუთავსებელია ბერნის კონვენციასთან, სადაც ლაპარაკია ეროვნული კანონმდებლობით გასათვალისწინებელ გამონაკლისებზე ლიტერატურულ და მხატვრულ ნაწარმოებებზე საავტორო უფლებებთან დაკავშირებით. იმ შემთხვევაში, როდესაც შემსრულებელი თანხმდება თავისი შესრულების ან წარმოდგენის ვიზუალურ ან აუდიოვიზუალურ ჩაწერაზე, შემსრულებელთა უფლებების შესახებ დებულებები აღარ მოქმედებს.

დაცვის ხანგრძლივობა უნდა განისაზღვროს მინიმუმ 20 წლით, რომელიც აითვლება იმ წლის ბოლოდან, რომელ წელსაც:

ა) განხორციელდა ჩაწერა – ფონოგრამებისა და მათში შეტანილი შესრულებებისათვის;

ბ) ადგილი ჰქონდა იმ შესრულებას ან წარმოდგენას, რომელიც არ იყო შეტანილი ფონოგრამებში;

გ) ადგილი ჰქონდა მაუწყებლობას – გადაცემებისათვის

(თუმცა ეროვნული კანონები უფრო ხშირად დაცვის 50 წლიან ვადას ითვალისწინებს, ფონოგრამებისა და შესრულებებისათვის მაინც)

რომის კონვენციის ადმინისტრირებაზე პასუხისმგებელია ისმო, შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციასა და იუნესკოსთან ერთად. სამივე ორგანიზაცია აყალიბებს სამთავრობათაშორისო კომიტეტის სამდივნოს, რომელიც ხელშეკრულების მონაწილე 12 სახელმწიფოს წარმომადგენლისაგან შედგება.

კონვენციით არ არის გათვალისწინებული გაერთიანების ან ბიუჯეტის დაწესება. სამაგიეროდ იქმნება სამთავრობათაშორისო კომიტეტი, რომელიც შედგება

ხელშეკრულების მონაწილე სახელმწიფოებისაგან და განკუთვნილია კონვენციასთან დაკავშირებული სხვადასხვა საკითხის განსახილველად*.

კონვენცია (რომლის სრული ვერსია გამოქვეყნებულია ვებ-გვერდზე www.wipo.int/treaties) ღიაა ლიტერატურული და მხატვრული ნაწარმოებების დაცვის შესახებ ბერნის კონვენციის (1886 წ.) ან უნივერსალური საავტორო უფლებების კონვენციის წევრი სახელმწიფოებისათვის. რატიფიკაციის ან მიერთების დოკუმენტები უნდა წარედგინოს გაერთიანებული ერების გენერალურ მდივანს. სახელმწიფოებს ზოგიერთი დებულების გამოყენებასთან დაკავშირებით შეუძლიათ დათქმების გამოყენება.

* მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის (WTO) “ინტელექტუალური საკუთრებით ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ შეთანხმება” (TRIPS-ის შეთანხმება) ასევე შეიცავს მომიჯნავე უფლებების დაცვის ნორმებს. ისინი განსხვავდება გარკვეულ ასპექტებში, რომლებსაც შეიცავს “რომის კონვენცია” და “ფონოგრამების უნებართვო გამრავლებისაგან ფონოგრამების მწარმოებლების დაცვის შესახებ ჟენევის კონვენცია” (1971 წ.) (იხ. შესაბამისი კონვენციების მოკლე მიმოხილვები).